

พัชชา เศรษฐากา 2550: การพัฒนาภูมิปัญญาการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สาขาส่งเสริมการเกษตร
ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์สมศรี ภัทรธรรม, วท.ม. 212 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดสกลนคร ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ และการพัฒนารวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติจำนวน 120 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติทั้งหมดเป็นหญิงอายุเฉลี่ย 49.17 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือต่ำกว่า มีอาชีพทำนาเป็นหลัก มีอาชีพย้อมเส้นด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติและทอเป็นผ้าเป็นอาชีพรอง มีรายได้เฉลี่ยจากการย้อมเส้นด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติ 27,160 บาท/ปี และมีประสบการณ์การย้อมด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติเฉลี่ย 19.08 ปี

เกษตรกรที่ย้อมด้ายผ้าเป็นสีครามมีจำนวนมากที่สุด (88 คน) รองลงมาคือ สีน้ำตาล (84 คน) สีเหลือง (82 คน) และสีแดง (65 คน) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้มาก มากกว่าร้อยละ 60 ของความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ ส่วนการพัฒนาการผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติพบว่า เกษตรกรมีการพัฒนาการย้อมด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติ สีคราม สีน้ำตาล สีเหลือง และสีแดง ในด้านลักษณะของสีผ้า ขั้นตอนการผลิต และวัตถุดิบที่ใช้ สกัดสี ยกเว้นสีครามที่ไม่มีการพัฒนาด้านวัตถุดิบที่ใช้สกัดสี สำหรับปัญหาของเกษตรกร คือ ตลาดไม่แน่นอน และขาดแคลนวัตถุดิบ จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปลูกพืชที่เป็นวัตถุดิบ และควรมีการศึกษาการพัฒนาวัตถุดิบที่ใช้สกัดสีธรรมชาติ เพื่อให้ได้วัตถุดิบใหม่ๆ ที่มีคุณภาพจำนวนมากขึ้น

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์และความรู้ในการย้อมสีด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติแตกต่างกัน มีการพัฒนาการย้อมด้ายผ้าด้วยสีธรรมชาติแตกต่างกันบางประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05